

PROGRAM NOVE LJEVICE

TEMELJNA NAČELA I PROGRAMSKE OSNOVE

Sadržaj:

Temeljna načela i ciljevi PROGRAMSKE OSNOVE

- 1. Kooperativna i kružna ekonomija**
  - > Fiskalna politika
  - > Porezna politika
  - > Regulacija poslovanja
  - > Regulacija financijskog tržišta
  - > Politike zapošljavanja
  - > Prostorna politika
  - > Razvoj prometa i prijevoza
  - > Energetska politika
  - > Poljoprivredna politika
  - > Vodna politika
  - > Upravljanje otpadom
- 2. Solidarno i pravedno društvo**
  - > Pravosuđe
  - > Zdravlje za sve
  - > Pravedan i održiv mirovinski sustav
- 3. Kulturna, obrazovna, medijska i sportska politika**
  - > Odgojno-obrazovna politika
  - > Kulturna politika
  - > Sport
- 4. Učinkovita i svima dostupna javna uprava**
  - > Informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT)
- 5. Vanjska i obrambena politika**

Temeljna načela i ciljevi

Nova ljevica bori se za solidarno, pravedno, odgovorno, otvoreno, napredno, sigurno i miroljubivo društvo.

Takvo se društvo može ostvariti jedino u uvjetima socijalne i ekonomske pravde, jednakosti sviju pred zakonom, u državi čije su usluge podjednako dostupne svim građanima i u kojoj građani demokratski sudjeluju u oblikovanju njezinog razvoja.

Ciljevi Nove ljevice ostvarivi metodama političkog djelovanja usmjereni su ponajprije na stvaranje društvene i kulturne klime za sudjelovanje svih stanovnika Republike Hrvatske u oblikovanju zajedničke budućnosti, ne samo nacionalne, već i u zajednici s drugim evropskim i drugim državama svijeta.

Nova ljevica zalagat će se za Novi socijalizam koji je postkapitalistički, demokratski i sveuključujući. Postkapitalistički jer uključuje odbacivanje dogme o neprikosnovenosti tržišta i privatnog vlasništva, prihvaća efikasnost i ekonomičnost kao mjerila vrijednosti te uvodi pluralizam vlasništva nad sredstvima za proizvodnju uz uvjet da se pravo

vlasništva uravnoteži s interesima zajednice, bez privatizacije javnog sektora i javnih dobara. Demokratski je jer polazi od političkog pluralizma, slobodnih višestranačkih izbora, decentralizacije i predstavničke demokracije uz deliberativnu i izravnu demokraciju. Sveuključujući je jer se temelji na participativnoj demokraciji, sa što širim sudjelovanjem ili uključivanjem građana u donošenje odluka kroz organizirane formate javne rasprave i organizacije civilnog društva, čineći ih ključnima u donošenju odluka i zajedničkom suočavanju s izazovima.

Nova ljevica bori se protiv nejednakosti, siromaštva, nacionalističkih mitova i klerikalizma te sve veće društvene segregacije uzrokovane neodrživim neoliberalnim ekonomskim sustavom pa i rođačkim, ortačkim kapitalizmom koji se i temelji na povlasticama određenih slojeva društva, uz zakidanje ostalih. Cilj Nove ljevice dokidanje je sustava u kojem dominira klijentelizam, korupcija i kriminal.

Nova ljevica protivi se politički i svjetonazorski motiviranom nasilju prema manjinama, ženama, migrantima i azilantima te svim ostalim depriviranim članovima zajednice, protivi se otvorenoj ili prikrivenoj fašizaciji društva, a zalaže za afirmiranje antifašističkih vrijednosti u suvremenom kontekstu.

Osnovni su preduvjeti pozitivne promjene realno sagledavanje aktualne situacije te formuliranje i provođenje ciljanih politika, mjera i aktivnosti za mijenjanje onih uvjeta čije se posljedice manifestiraju u narušavanju i gubitku ljudskih, ekonomskih, socijalnih i svih drugih prava uz nepovratnu štetu spram prirodnog okoliša.

Dok Hrvatska još uvijek ima potencijal da svakom svojem stanovniku zadovolji elementarne životne potrebe i pruži dobru osnovu za napredak i razvoj, cilj je Nove ljevice omogućiti da se taj potencijal i ostvari.

Nova ljevica zalaže se za dubinsko unaprjeđenje ekonomskih, upravnih i demokratskih postavki Republike Hrvatske te za povratak ideji republike. Za povratak toj ideji nužno je podizanje svijesti o važnosti javnih politika te uloge javnih institucija i funkcija, kao i stalne i aktivne uloge stanovništva. Republika Hrvatska kao država predstavlja javno dobro svih njenih građana, što znači da upravljanje javnim poslovima treba maksimalno demokratizirati.

To će se postići ne samo decentralizacijom i istinskom reformom javne uprave, putem dokidanja županija i uvođenjem regija te povećavanjem ovlasti gradova, nego i razvojem deliberativne demokracije te afirmiranjem participativnog odlučivanja i upravljanja na svim razinama: od jačanja svih alata sudjelovanja građana od mjesnih razina do uvođenja (e-)referenduma o svim strateškim odlukama lokalnih, regionalnih i državnih vlasti. Otvorenost, transparentnost i responsivnost tijela javne vlasti omogućuju suvremene informatičke tehnologije i razvoj podatkovne demokracije. Strateške odluke odnose se na upravljanje najvrijednijim javnim resursima, u prvom redu nad prostorom. U svrhu povećanja demokratičnosti, Nova ljevica zalagat će se za povratak na lokalni parlamentarizam (nasuprot sadašnjem lokalnom prezidencijalizmu) i olakšanje smjenjivosti gradskih i općinskih vijeća od strane građana.

Pristupom koji se izravno naslanja na tradiciju socijalizma u ideji i ulozi građana u upravljanju javnim resursima, vraća se njihovo povjerenje u politički sustav i u samu republiku.

PROGRAMSKE OSNOVE

1. Kooperativna i kružna ekonomija

Stanje: Hrvatska ekonomija danas još uvijek funkcionira po principima zadanim devedesetih godina 20. stoljeća, provedenima kroz tadašnju privatizaciju i njezine posljedične manifestacije. Takav model ekonomskog razvoja temeljio se podržavljenju društvene imovine - nacionalizaciji pa privatizaciji te na priljevu stranog kapitala.

Proces transformacije ekonomije odvijao se u okolnostima ortačkog kapitalizma koji karakterizira bliskost odnosa i interesa političke i poslovne elite. Pored toga što je bila nemoralna i omogućila destrukciju društvene imovine, dodjeljujući je u vlasništvo odabranim pojedincima, takva, ortačka ekonomija, rezultirala je gotovo potpunim uništenjem industrije i preorijentacijom na uvoznu ekonomiju. Općenito govoreći, nije uništena samo industrija, nego i svi veliki ekonomski sustavi, čak i oni koji bi u današnjoj uslužnoj ekonomiji mogli donositi značajne prihode.

Sve navedeno onemogućilo je ikakvu snažnu državnu akciju koja bi mogla značajno utjecati na promjenu ekonomskih trendova. Iz toga logično slijedi da su se jedini vidljivi rezultati mogli vidjeti kod malih i srednjih privrednika što nije dovoljno za financiranje svih funkcija države.

Sve su promjene donekle preživjele djelatnosti vezane uz graditeljstvo, turizam i trgovinu, no dvije od te tri grane izrazito su podložne oscilacijama i dokazano dominantne u slabo ekonomski razvijenim državama. Međutim, niti u ovim konjunktturnim djelatnostima nisu angažirani svi kapaciteti domaće proizvodnje roba i usluga.

Dugogodišnje privatizacijsko uništavanje domaće proizvodnje, prerade i tradicionalnih industrijskih grana za koje su postojale i sirovine i operativna iskustva i znanje, dovelo je gubitka velikog broja radnih mjesta.

Razumijevanje industrije kao manje vrijedne dovelo je do deindustrijalizacije: Hrvatska je iz države solidno razvijene industrije pretvorena je u državu usluga. Situacija stalnog zaduživanja, a ne stvaranja dodane vrijednosti koja bi pokrivala potrebe društva, dugoročno je neodrživa.

Ciljevi: Cilj ekonomske politike jest osiguranje ekonomske uspješnosti, kao i pravde, osiguranjem jednakih mogućnosti za sve članove društva kao i postizanje pune zaposlenosti.

Ključne točke ekonomske politike bile bi usmjerene na potpunu promjenu paradigme: kreiranje kružne i kooperativne ekonomije, u najvećoj mogućoj mjeri izvozne, u kojoj je imperativ poticanje domaće potrošnje i izvoza domaćih proizvoda.

Ekonomski razvoj mora se graditi na principima ekonomske demokracije i kružne ekonomije, usklađenošću sa zaštitom okoliša, energetsom učinkovitošću i borbom protiv klimatskih promjena.

Kružna ekonomija je društveno odgovoran, uravnotežen i pravedan pristup ekonomiji, i primjeren odgovor krizi okoliša i klimatskim promjenama.

Zadrugarstvo je za Novu ljevicu nositelj razvoja, bilo da se radi o proizvodnim, energetske, stambenim ili nekim drugim zadrugama, čineći jezgru realne ekonomije i temelj razvoja usmjerenog na čovjeka. Udruživanjem u zadruge članovi dijele odgovornost zajedničkog donošenja odluka po principu "jedan član – jedan glas", što razvija demokratsku kulturu te razvija solidarnost i pravednost sustava općenito.

Tečaj kune nužno je učiniti fleksibilnijim, uvažavajući realnost značajne kreditne zaduženosti građana, a svakako odustati od uvođenja eura. Radi očuvanja monetarne samostalnosti, Nova ljevica zalaže se za organiziranje referenduma o ulasku u Eurozonu. Promjena monetarne politike omogućit će selektivnu kreditnu politiku usmjerenu izvozno orijentiranim sektorima i osnivanje izvozne banke.

Cilj Nove ljevice zadržavanje je i nadgradnja postojećih industrija te stvaranje novih industrija usmjerenih izvozu. Uz druge mjere, to će dovesti do poboljšanja vanjskotrgovinske bilance tj. do smanjivanja uvoza. Ključno je donošenje industrijske strategije koja bi se oslanjala na strateške industrije povezane s energetikom, poljoprivredom, šumarstvom, vodnim sektorom, IKT-om i komunalnim uslugama.

Stimuliranje industrija s domaćom sirovinom i znanjem obuhvaćalo bi poticanje izvoza IKT industrije i proizvodnje održivih proizvoda trajne vrijednosti uz malu upotrebu prirodnih resursa u okviru kružne ekonomije, međusobno povezivanje privrednika, jačanje malih i srednjih izvoznika, usmjeravanje izvoza na nova tržišta, stvaranje modela financiranja za pripremu, proizvodnju, prodaju i naplatu izvoznih proizvoda i osnivanje zadrugne izvozne banke. Cjelokupni razvoj industrije mora poštivati zaštitu okoliša.

Reindustrijalizacijom zemlje u skladu sa suvremenim uvjetima razvoja, reducirat će se ovisnost o turizmu. Povećanjem udjela u ekonomiji onih poslovnih subjekata zasnovanih na ideji društvenog poduzetništva, zadrugarstva, radničke participacije, samoupravljanja i pluralnog vlasništva te poticanjem kooperacije umjesto konkurencije, koncept ekonomskog rasta zamijenit će se konceptom ekonomskog razvoja koji će dovesti do poboljšanja kvalitete života.

Fiskalna politika

Sadašnji regresivni porezni sistem zanemaruje princip pravednosti i ekonomske pravde, ne rješava problem nejednake raspodjele dohotka i imovine te, uz netransparentnost u donošenju javnih odluka i raspolaganju javnim sredstvima, ne podrazumijeva širenje porezne baze.

Prevelik dio proračuna namijenjen je vojsci, neefikasnim službama i policiji, a nedovoljan dio namijenjen je za socijalne i zdravstvene svrhe, za znanost i istraživanje, za obrazovanje i poboljšanje ekonomskog statusa svih članova društva.

Previsok javni dug, previsoki troškovi javne uprave i netransparentnost proračuna pogoduje korupciji, a precijenjenost domaće valute pogoduje uvozu, dok uz zanemarenu domaću proizvodnju i izvoz prevladava neodrživ ekonomski model baziran na uvozu, zaduživanu i potrošnji.

Nova ljevica namjerava osigurati transparentan proračun, reformu javne i lokalne uprave, promjenu monetarne politike, zalagati će se za neuvođenje eura i organizaciju referenduma o ulasku u eurozonu, za smanjenje javnog duga, uvođenje progresivnog oporezivanja dohotka i imovine što rješava pitanje nejednakosti, fiskalnu decentralizaciju, dugoročnu stabilnost fiskalnog sistema, osiguranje javnih prihoda za financiranje izgradnje infrastrukture i rada socijalnih službi, te za primjereno financiranje obrazovanja, zdravstva i kulture uz povećanje odvajanja za znanost i istraživanje te za zdravstvo, sve s krajnjim ciljem povećanja zaposlenosti, ekonomskog razvoja i kvalitete života.

Porezna politika

U poreznoj politici, Nova ljevica zalaže se za uvođenje pravednog poreznog sustava s progresivnim oporezivanjem dohotka i imovine, širenje porezne osnovice i postepeno smanjenje regresivnog poreza (PDV-a), za uvođenje crkvenog poreza uz reviziju Vatikanskih ugovora i pristupanje pregovorima o konkordatu te za uvođenje ekološkog poreza, poreza na nasljeđivanje i poreza na nekretnine (ne uključujući prvu nekretninu, a nakon usklađivanja zemljišnih knjiga).

Regulacija poslovanja

Nepostojanje nezavisnog pravosuđa, neuspješnost javne administracije i nedovoljna transparentnost u provedbi zakona, čine slabu državu pod utjecajem snažnih interesnih skupina koje onemogućavaju racionalizaciju njene potrošnje, a u kombinaciji s korupcijom i rentijerski nastrojenim poduzetništvom onemogućuju postizanje ekonomske pravde i održivog rasta zaposlenosti.

Uloga države u ekonomiji trebala bi biti usmjerena postizanju jednakih mogućnosti za sve članove društva, s jasnim pravilima igre i aktivnim sudjelovanjem u procesu strateškog planiranja u zemlji s visokom razinom javnog duga i kroničnim deficitom mirovinskog i zdravstvenog fonda koji se pokriva iz proračuna zaduživanjem.

Razvoj poslovanja može se dogoditi uz smanjenje korupcije u javnom sektoru, uz povećanje proračunske transparentnosti, uz razvoj profesionalnog kadra u javnoj administraciji, reformu sistema napredovanja i plaća radnika u javnoj administraciji koja treba zavisiti od ostvarenih rezultata, putem reduciranja broja državnih agencija, veće izloženosti sektora znanosti i visokog obrazovanja međunarodnoj sceni i suradnji s ekonomijom s ciljem povećanja inovativnosti, kao i administrativna i fiskalna decentralizacija, osnivanje makro regija kao nositelja regionalnog i industrijskog razvoja, racionalizacija jedinica lokalne samouprave sukladno načelu fiskalne održivosti i reforma izbornog procesa.

Ostvarenje principa solidarnosti i slobode nije moguće bez efikasne administracije. Efikasna javna administracija, neopterećena korupcijom i politizacijom predstavlja osnovu na kojoj se gradi solidarnost i partnerstvo društva i države.

Nova ljevica potiče participativno odlučivanje članova društva o najvažnijim razvojnim pitanjima općine, grada, regije i države te promjene zakonske regulative koja bi omogućila nesmetan razvoj zadrugama.

Regulacija financijskog tržišta

Monetarna politika usmjerena je na tečaj, cijene i financijsku stabilnost, a ne na mjere koje bi likvidnost usmjerile u funkciju ekonomskog razvoja i smanjenja nezaposlenosti.

Financijsko tržište ovisno je o bankama koje, uspostavljanjem restriktivnih kreditnih kriterija, ne preuzimaju rizike financiranja realnog sektora, a usmjeravanje na potrošačko financiranje prešlo je vrhunac mogućeg zaduženja potrošača i stvorilo prezaduženost.

Raspoloživi financijski resursi koriste se za financiranje javnih rashoda u funkciji potrošnje, a ne u ulaganja u ekonomski razvoj. Kontinuirana eurizacija štednje i odobravanje kredita s valutnom klauzulom umjesto okretanju domaćim izvorima financiranja, povećavaju izloženost tečajnim promjenama.

Postavljanje novih ciljeva u monetarnoj politici, stabilnost razvoja ekonomije i povećanje zaposlenosti, osigurat će koordinaciju dviju politika, monetarne i fiskalne, te omogućiti nove instrumente, selektivnu kreditnu politiku usmjerenu izvozno orijentiranim sektorima te potaknuti osnivanje izvozne banke koja bi na uspješniji i jeftiniji način financirala izvoz.

Poticanje razvoja društvene ekonomije, radničkog zadrugarstva i dioničarstva te zadružnih banaka, put je koji vodi do održivog razvoja društva i rasta zaposlenosti, a time do stvaranja dugoročnog pravnog i financijskog okvira za razvoj zadruga, radničkog dioničarstva i društvene ekonomije.

Stvaranje pravnog i financijskog okvira za radničko preuzimanje tvrtki - poreznim olakšicama, subvencioniranjem prava prvokupa dionica i ustupanjem dijela dobiti radnicima – jedan je od alata i ciljeva ekonomske politike Nove ljevice.

U radnom zakonodavstvu, Nova ljevica zalaže se za izjednačavanje prava i sigurnosti radnika u javnom i privatnom sektoru, za ukidanje oblika takozvane fleksibilizacije rada koji idu na štetu radnika, te za prepoznavanje različitih potreba različitih zanimanja za drugačijim oblicima i omjerima sigurnosti i fleksibilnosti.

Neophodno je uz donošenje novog ovršnog zakona rješavanje pitanja prezaduženih, blokiranih i ovršenih članova društva osnivanjem državnog fonda za otkup lošeg duga - otkupom, otpisom i restrukturiranjem duga čiju strukturu danas čini u manjoj mjeri osnovni dug, a u većoj mjeri ostali troškovi.

Politike zapošljavanja

Visoka nezaposlenost, visoka nezaposlenost mladih, dugotrajna nezaposlenost, kratak radni vijek, rad na određeno vrijeme, neprimanje plaće za rad ili primanje dijela plaće na crno - sadašnja je slika stanja u zemlji.

Pravo na zaposlenje i plaćen rad osnovno je ljudsko pravo.

Postizanjem pune zaposlenosti i stvaranjem jednakih mogućnosti za sve članove društva omogućit će se ekonomska pravda. Povećanje udjela kooperativne i kružne ekonomije u ukupnoj ekonomiji predstavlja put k punoj zaposlenosti. Podruštvljena ekonomija smanjuje nezaposlenost.

Ekonomska politika pune zaposlenosti podrazumijeva olakšice za zapošljavanje radnika i prijavu radnika na rad na neodređeno vrijeme, uključivanje radnika u vlasničku strukturu i promicanje radničkog upravljanja.

Potrebno je poticati osnivanje zadruga kao pokretača ekonomskog i društvenog razvoja u kojem će njegovi članovi ostvariti svoje ekonomske i socijalne ciljeve.

Prostorna politika

Prostorna politika Nove Ljevice jest širenje prostora javnog i zajedničkog dobra uz proglašenje javnog interesa kao primarnog u upravljanju zajedničkim dobrima, vodom, šumama, zemljištem i obalom.

Politike u upravljanju urbanim prostorom i ekonomijom potrebno je temeljiti na znanstvenim i stručnim osnovama, na polidisciplinarnom pristupu prostornom planiranju i uređenju, usklađenim sa integralnim ekonomskim razvojem te koncipiranim s ciljem socijalne pravednosti i zaštite okoliša.

Neophodno je prevladati sadašnju neoliberalnu paradigmu o nužnom smanjivanju uloge države u razvojnim procesima u korist tržišno orijentiranog rasta jer ona ugrožava važne prostorne resurse i potiče društvenu nejednakost.

U formulaciji i implementaciji prostornih politika Nova Ljevica će se prvenstveno voditi interesima većine stanovništva, osiguranja javnog interesa, zaštite prostora i okoliša. Zalagat će se za reafirmaciju koncepta javnog interesa u prostoru kao ključnog legitimirajućeg temelja planiranja.

Nova Ljevica zagovara ustavno definiranje neotuđivosti i zabrane privatizacije i koncesioniranja voda, šuma, elektroprivrede, obale i ostalih javnih dobara koja dobivaju na vrijednosti integralnim prostornim planiranjem.

Prostori kojima se ustavom osiguravaju javne funkcije, poput prostora za zdravstvo, odgoj i obrazovanje, socijalnu zaštitu, kulturu, sport i rekreaciju, obranu, zaštitu ljudi i materijalnih dobara, zaštitu prirode te građevine i prostori za obavljanje komunalnih djelatnosti, prometnice, linijska infrastruktura i slično, javni gradski prostori) pješačke zone, nogostupi, javne zelene površine) – sve ono što se zasniva na vrijednostima iz domene osnovnih ljudskih prava, prava građana na sigurnu socijalnu i kvalitetnu

životnu sredinu - čini javno dobro čije očuvanje i unaprjeđenje jest javni interes najvećeg prioriteta u prostornom uređenju.

Politikama uređenja prostora nužno je osigurati, da temeljna organizacija i namjena korištenja prostora omogući prostorno-planske pretpostavke za diversifikaciju gospodarskih djelatnosti, čime se izbjegava svođenje hrvatske ekonomije na monokulturu turizma, odnosno na ugostiteljstvo i trgovinu, a u kontekstu globalnog tržišta i lokalnih uvjeta za život.

Politiku uređenja prostora Nova Ljevica temelji na konceptu odgovornog razvoja uz uvažavanje klimatskih promjena.

Nova Ljevica zauzimati će se da se trend derogiranja prostornog planiranja kao svjesne društvene djelatnosti - zaustavi i izmijeni u korist građana putem odgovorne javne (državne) politike.

Prostorno planiranje, kao ključna sastavnica prostorne politike i osnovni instrument društvene regulacije u upravljanju prostorom, treba biti utemeljeno na integrativnim razvojnim strategijama kako bi se oblikovali strateški okviri prostornog razvoja određene razine.

Prostorne politike Nova Ljevica sagledava u kontekstu decentralizacije i regionalizacije te se zalaže za demokratski sustav odlučivanja u oblasti prostornog planiranja i upravljanja, gdje se odluke ne mogu donositi sa stajališta dnevnopolitičkih interesa, a znanstvena i stručna rješenja trebaju se preispitivati u slobodnoj i široko organiziranoj javnoj raspravi.

Razvoj prometa i prijevoza

Sadašnje stanje prometa i prijevoza u Hrvatskoj obilježava loša prometna infrastruktura, neadekvatno održavanje i neravnomjerno ulaganje u ceste na račun drugih prometnih mogućnosti, nepostojanje integriranog prometnog puta i prijevoznog sustava u putničkom prometu, neuravnotežen regionalni i lokalni prometni razvoj, zastarjelost voznog parka i negativan utjecaj prometnog sustava na okolinu.

Cilj Nove Ljevice izgraditi je prometni i prijevozni sustav koji će omogućiti integraciju prostora, efikasan tranzitni promet, kvalitetan javni prijevoz te dugoročno energetske i ekološki održivu prijevoznu industriju.

Prometna integracija cjelokupnog teritorija kao i kontinuirano povećanje sigurnosti optimizacijom ulaganja u objekte i infrastrukturu prometa doprinijet će jačanju željezničkog i robnog prometa, jačanju integriranog prijevoza putnika u gradskom i prigradskom prometu te poboljšanju kvalitete i obujma korištenja javnog prijevoza.

Nužno je raditi na smanjenju negativnog utjecaja prometa na čovjekovu okolinu povećavanjem korištenja prijevoznih sredstava koji kao pogonsko gorivo koriste električnu energiju i biogorivo, informirati članove društva o prednostima javnog prijevoza i ekoloških vozila te zagovarati upotrebu javnog prijevoza, bicikala i pješaćenja kao osnovnih oblika osobne mobilnosti.

Postavljanje razvoja željezničkog prometa u centar prometnog sustava zemlje uključuje i transport putnika i transport roba. Preduvjet razvoja željezničkog prometa jest modernizacija željezničke infrastrukture.

Strateški je nužno razvijati dužobalni linijski brodski prijevoz, a vezano uz integralno prostorno planiranje teritorija.

Energetska politika

Uvozom više od pedeset posto svih oblika energije s najvećim udjelom fosilnih goriva - nafte, ugljena i prirodnog plina - ugrožava se sigurnost i stabilnost ekonomije.

Ostvarenje ciljeva klimatske i energetske politike EU u razdoblju od 2020. do 2030. godine smanjenjem emisije stakleničkih plinova za 40%, povećanjem udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji na najmanje 27%, i smanjenjem potrošnje energije za najmanje 27% mjerama energetske efikasnosti - čini se neostvarivim bez diversificiranja proizvodnje i opskrbe, bez smanjenja uvozne ovisnosti, bez ubrzanja zamjene fosilnih goriva obnovljivim izvorima energije, bez razvoja IKT rješenja povezanih s energetske sektorom, bez boljeg korištenja potrošnje energije u svim sektorima proizvodnje i distribucije energije, kao i u transportu te u energetske obnovi zgrada.

Razvoj energetike treba ići u pravcu osiguranja zdravog okoliša, niskouglične ekonomiju, energetske neovisnosti, razvoja i izvoza energetske tehnologije, decentralizirane proizvodnje energije kao i uključivanja pojedinaca u razvoj energetske zadruga.

Razvoj energetike, uz iskorištavanje lokalnih potencijala obnovljivih izvora energije, trebao bi omogućiti članovima energetske zadruga ostvarivanje prava na poticaj za zapošljavanje, oslobađanje od poreza na reinvestiranu dobit zadruga i smanjenje naknade za priključenje elektranu u vlasništvu zadruga ili pojedinaca u elektroenergetski sustav. Zarada zadruga bila bi usmjerena u lokalnu zajednicu i lokalnu zaposlenost.

Ostvarivanjem sinergije poljoprivrede i energetike izgradnjom bioplinskih postrojenja kao i energetske zadruga za proizvodnju biomase i bioplina, iskoristit će se zapušteno poljoprivredno zemljište i povećati lokalno zapošljavanje.

U energetske politici, Nova ljevica zalaže se za smanjenje zagađenja i uvoza energije, povećanje obnovljivih izvora energije u ukupnoj proizvodnji, smanjivanje emisije stakleničkih plinova i povećanje obnovljivih izvora energije te za povećanje udjela domaćih izvora energije i subvencioniranje energetske zadruga.

Poljoprivredna politika

Hrvatska je tradicionalno agrarna zemlja u kojoj je poljoprivreda bila jedna od temeljnih privrednih grana. Danas gledamo proces nezaustavljivog propadanja hrvatske poljoprivrede, koji za posljedicu ima depopulaciju ruralnih krajeva, prvenstveno Slavonije i dalmatinskog zaleđa.

Za Novu ljevicu poljoprivreda je jedna od strateških grana hrvatske privrede. Poljoprivreda regulirana takozvanim slobodnim tržištem neodrživa je u svakom pogledu.

Usklađivanje zemljišnih knjiga, usklađivanje registra poljoprivrednika, uvođenje novog sistema poticaja, okrupnjavanje zemljišta, davanje državnog zemljišta u najam, povećanje postotka zemljišta za navodnjavanje, neki su od nužnih koraka.

Nova ljevica namjerava zadržati OPG kao osnovnu jedinicu poljoprivredne proizvodnje, nasuprot osnivanja poljoprivrednih mastodonata u privatnom ili u državnom vlasništvu.

Nova ljevica zalaže se za širenje i poboljšanje zadrugarskog modela poljoprivredne proizvodnje - od ukupnog broja zadruga u Hrvatskoj, poljoprivredne zadruge danas čine 40%. Zadrugarstvo može biti nositelj promjena i razvoja kroz udruživanje poljoprivrednih proizvođača u zadruge, osnivanje zadružnog saveza koji bi predstavljao interese zadruga i pružao podršku u poslovanju, osnivanje zadružne poljoprivredne banke, osnivanje zadružnih tržnica i organizaciju neposredne razmjene između proizvođača i stanovnika. Zadružni model pokazao se uspješnim u brojnim zemljama gdje poljoprivredne zadruge imaju velik udio u sektoru poljoprivrede, neke čak do 80%. Svaki peti stanovnik Evrope član je zadruge.

Promjenom postojeće zakonske regulative i stvaranjem podzakonske regulative kao i strategije razvoja zadruga, njihov će se sadašnji položaj poboljšati. Najveća prednost zadruge jest što su članovi uključeni u proces donošenja poslovnih odluka. Zadruga se temelji na ravnopravnosti, pravednosti, solidarnosti, otvorenosti, društvenoj odgovornosti i demokratskoj kontroli na principu jedan član jedan glas. Sve vlasništvo zadruge je zajedničko. Zadruga potiče realnu ekonomiju i razvoj usmjeren na čovjeka.

Nužno je donošenje dugoročne poljoprivredne strategije koja bi uključivala realne ciljeve povećanja ekološke proizvodnje i smanjenja pedesetpostotnog uvoza hrane.

Nova ljevica zalaže se za ponovo pokretanje ulaganja u obnovljive izvore energije, pa tako i u biomasu, biodizel, bioplin i etanol kao alternativna goriva i ogrjev, a u njihovoj proizvodnji mogli bi se aktivirati neiskorišteni poljoprivredni resursi. U Hrvatskoj je većina započetih projekata na tom polju stala, a u tome se može nazrijeti interes naftnih i uvozničkih lobija koji to priječe.

Vodna politika

Glavni problemi hrvatske vodoprivrede su naselja bez vodovoda i kanalizacije, veliki gubici vode u sistemu javne opskrbe, nezbrinjavanje mulja s pročištača otpadnih voda, ilegalno šljunčarenje, onečišćenje mora i rijeka ispuštanjem otpadnih voda i krutog otpada te neuspješnost sistema gospodarenja otpadom nastalim u poplavi.

Pravo na vodu temeljno je ljudsko pravo i treba biti zaštićeno Ustavom, a usluga opskrbe vodom ne smije biti privatizirana.

Ciljevi Nove ljevice su pravna i institucionalna zaštita prava na vodu kao osnovnog ljudskog prava, pravo na pristup informacijama i sudjelovanje u odlučivanju o vodi svim članovima društva, osiguranje dovoljne količine vode za vodoopskrbu, gospodarstvo i industriju, odgovorno korištenje i zaštita kopnenih i morskih voda, odgovoran razvoj i zaštita okoliša, uspostavljanje integriranog pristupa upravljanju vodom, razvoj projekata koji unapređuju postojeću infrastrukturu, povećanje proračunskog financiranja za infrastrukturne projekte vodoopskrbe i odvodnje, isključivanje svake mogućnosti privatizacije i koncesioniranja vodocrpilišta, javnih poduzeća za vodoopskrbu i sistema za pročišćavanje voda, izrada plana za smanjenje rizika od poplava i izgradnja infrastrukturne obrane od poplava i sistema odvodnje te očuvanje vodnih resursa i uloge vode kao staništa.

Upravljanje otpadom

Otpad je već dugi niz godina problem zaštite okoliša u Hrvatskoj. Zaštita okoliša i prirode nužna je u prostornom uređenju, energetici, industriji, poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, turizmu i prometu jer su priroda i okoliš njihovi osnovni resursi.

Neophodno je uvođenje cjelovitog sustava upravljanja otpadom što uključuje sanaciju i zatvaranje postojećih neuređenih odlagališta otpada i divljih odlagališta te razvijanje odvojenog sakupljanja i obrade otpada. Taj sustav obuhvaća sprečavanje nastanka otpada, održivo upravljanje resursima, produženje životnog vijeka proizvoda povećanjem iskorištavanja korisnih sirovina i ponovnom upotrebom, unaprjeđenje sustava odvajanja na kućnom pragu uvođenjem pravedne naplate prema količini otpada, te sustava recikliranja u sortirnicama, kompostanama i reciklažnim dvorištima, kao i smanjenje ukupne količine otpada koji se odlaže na neuređena odlagališta i količine biorazgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na odlagalištima otpada te unaprjeđenje sustava upravljanja sakupljanja i obrade opasnog otpada.

Razvoj lokalnih centara za zbrinjavanje otpada omogućio bi ostvarenje ciljeva strategije upravljanja otpadom (tzv. „strategija nula otpada“).

Kvalitetan cjelokupan sustav upravljanja otpadom je osnovni instrument u provedbi modela kružne ekonomije.

2. Solidarno i pravedno društvo

Stanje: Hrvatsko je društvo duboko klasno podijeljeno. U privilegiranu skupinu pripadaju većinom oni koji su uvezani s HDŽ-om (s kratkim diskontinuitetima vladajućom strankom u državi u posljednja tri desetljeća), dijelom braniteljskih udruga i Katoličkom crkvom, te u znatno manjoj mjeri pripadnici ostalih stranaka koje su sudjelovale u vlasti. Društvo kakvo danas u Hrvatskoj imamo, oblikovano je po mjeri navedenih privilegiranih skupina, a broj korisnika privilegija (klijenata vladajućih) nije zanemariv.

S druge strane su obespravljani građani, umirovljenici bez privilegiranih mirovina, prekarni radnici (njih više od 22% u ukupnom broju zaposlenih koji imaju neredovite i

nedovoljne prihode te su kreditno nesposobni) te nezaposleni, kao i (ne)zaštićeni najmoprimci.

U podređenom položaju, često su dvostruko diskriminirani pripadnici svih manjina (nacionalnih, rodnih, seksualnih ...). Za razliku od privilegirane skupine, svi su drugi u takvoj situaciji da ne mogu riješiti niti temeljnu egzistenciju, a kamo li bilo što drugo. Na valu sve prisutnijeg nezadovoljstva i teške socijalne situacije obespravljenih koji jasno vide da kraj njih živi privilegirana klasa - bujaju razne populističke stranke i pokreti – no također i iz zbog nedostajanja jasne i snažne lijeve političke alternative.

Ciljevi: Cilj Nove ljevice je dokidanje privilegirane klase povlaštenih putem revizije privatizacije, braniteljskih statusa i mirovina, Vatikanskih ugovora te donošenje ostalih mjera za postizanje opće socijalne sigurnosti. Nužno je vraćanje bezuvjetnog osnovnog zdravstvenog osiguranja za sve građane Republike Hrvatske koji u njoj imaju prebivalište. Nužna je izgradnja mreže državnih stanova koji će za razuman iznos na neodređeno vrijeme dati u najam građanima koji ne mogu riješiti stambeno pitanje uz poticanje razvoja stambenih zadruga, politika pune zaposlenosti koja podrazumijeva olakšice za zapošljavanje radnika i prijavu radnika na rad na neodređeno vrijeme; jačanje primarne javne zdravstvene zaštite, rješavanje nestašice medicinskog osoblja i medicinske opreme, poticanje proizvodnje lijekova, razvoj jedinstvenog informacijskog zdravstvenog sustava u zemlji; ukidanje drugog mirovinskog stupa te revizija i odvajanje povlaštenih mirovina u poseban državni fond; usklađivanje mirovina prema rastu plaća i potrošačkih cijena, uvođenje zajamčene minimalne mirovine, uvođenje nacionalne mirovine za osobe starije od 65 godina.

Pravosuđe

Opća slika, potkrijepljena brojnim primjerima reakcije pravosuđa na nezakonita ponašanja, jasno ukazuje na istinsku obespravljenost "običnih" građana pred sudovima te na slabo ili nikakvo provođenje zakona nad privilegiranimima, što vuče korijene iz ranih devedesetih i političke odluke da se iz pravosuđa uklone svi nepodobni kadrovi, i dovedu poslušni.

Problem odsustva vladavine prava vidi se u postupanju pravosuđa prema privilegiranimima koji bolje prolaze na sudovima i onda kada su ulični i obiteljski zlostavljači, prometni prekršitelji i osumnjičenici za gospodarski kriminal, utaju poreza ili osumnjičenici za ratne zločine.

Pridodamo li tome činjenicu da se suci Ustavnog suda biraju izravnim političkim dogovorom u Saboru, dolazimo do poražavajuće stvarnosti u kojoj većina stanovništva nema efikasnu zaštitu države.

Pravni sustav ne ispunjava svoj osnovni zadatak čuvanja i provođenja pravde. Karakteriziraju ga dugotrajni sudski postupci, velik broj neriješenih sudskih predmeta, veliki troškovi i pravna neizvjesnost u procesu donošenja sudskih odluka. Nepovjerenje članova društva u pravni sustav značajno utječe na sve aspekte funkcioniranja države.

Ciljevi Nove ljevice su reforma pravosuđa i stvaranje nezavisnog pravosudnog sustava te uspostavljanje vladavine prava, potpuna depolitizacija odnosno departizacija pravosuđa, rješavanje zaostalih predmeta koji se po sudovima vuku godinama, a neki čak i desetljećima - pod vodstvom posebnog suda, koji bi radio samo na tim slučajevima. Nužno je otpuštanje neefikasnih i loših sudaca te potpuna depolitizacija izbora sudaca Ustavnog suda, koji bi prvo trebao biti raspušten pa iznova formiran.

Stvaranje djelotvornog pravosuđa i države čiji zakoni i njihova provedba čine izraz težnje k pravednosti, vitalan je interes Hrvatske. Radi ubrzanja i pojeftinjenja rada sudova, nužno je napuštanje papirnatih oblika komunikacije, digitalizacija administrativnog rada sudova, korištenje elektronske komunikacije sa strankama i odvjetnicima te poticanja alternativnih načina rješavanja sporova.

Analiza rada sudova i sudaca, racionalizacija troškova, povezivanje elektronskih registara s neophodnim informacijama u sudskim postupcima, jačanje pravosudne inspekcije nad sudskom etikom i ponašanjem te redovita edukacija u pravosuđu dovela bi do smanjivanja trajanja sudskih postupaka, broja neriješenih predmeta, a ujednačavanje sudske prakse u primjeni zakona, osiguralo bi jednakost i pravnu sigurnost svim članovima društva.

Ovlasti DORH-a kao dijela istog sustava, potrebno je prenijeti na novu nezavisnu agenciju.

Neophodno je uvođenje i podupiranje institucija koje će iskorijeniti korupciju u pravosuđu i učiniti ga efikasnijim u zaštiti ljudskih prava. Sudska praksa treba biti vođena nultom tolerancijom spram korupcije i nasilja.

Zadatak pravosuđa je i promoviranje vrijednosti u čijoj obrani je nastao antifašizam, uključujući suzbijanje postojećeg i rastućeg nasilja u društvu prema ženama, pripadnicima manjina i politički motiviranog nasilja, uz poticanje otvorenosti prema "novim" ljudima, izbjeglicama i migrantima i njihove integracija u društvo.

Zdravlje za sve

Sadašnji zdravstveni sustav ne zadovoljava potrebe članova društva. Postojeće stanje posljedica je nedovoljnog ulaganja u zdravstvo, neorganiziranosti i dvojnosti javne i privatne primarne zdravstvene zaštite, nastale djelomičnom privatizacijom javnog sustava uvođenjem koncesija.

Nefunkcioniranje sustava karakterizira nestašica medicinskog osoblja i medicinske opreme, duge liste čekanja, veliki dospelji dug, korupcija, usporena informatizacija kao i zanemarivanje prevencije bolesti i zdravstvenog odgoja stanovništva.

Jednakost u pristupu zdravstvenom sustavu za sve - temelj je demokratskog zdravstvenog sustava.

Nužno je povećanje ulaganja u javno zdravstvo, restrukturiranje dospjelog duga, jačanje primarne javne zdravstvene zaštite, rješavanje nestašice medicinskog osoblja i medicinske opreme, poticanje proizvodnje lijekova, razvoj jedinstvenog informa-

cijskog zdravstvenog sustava u zemlji, unapređivanje zdravstvene pismenosti te poboljšanje komunikacijskih vještina zaposlenih u zdravstvenom sustavu.

Educiranjem javnosti i uključivanjem stanovnika u održavanje zdravlja, kao što je, primjerice, poticanje kretanja kao načina života i načina prevencije brojnih bolesti - ostvarit će se preduvjeti za kvalitetniji i zdraviji život u Hrvatskoj.

Pravedan i održiv mirovinski sustav

Dugoročno gomilanje javnog duga nastalog stalnim izdvajanjem četvrtine mirovinskih davanja mirovinskim fondovima u okviru drugog mirovinskog stupa uz ogroman iznos povlaštenih mirovina, najveće su prepreke održivosti mirovinskog sustava, uz nedovoljnu zaposlenost, niske plaće, rad na crno i neplaćanje doprinosa.

Činjenica da je preko polovice mirovina ispod linije siromaštva, ukazuje na važnost reforme mirovinskog sustava i njezin utjecaj na ekonomsku sudbinu svih članova društva.

Nužna je reforma sadašnjeg mirovinskog sustava u cilju uspostavljanja njegove održivosti, te ravnopravnosti, pravednosti i osiguranja socijalne sigurnosti sadašnjih i budućih umirovljenika.

Nova ljevica zalaže se za ukidanje Drugog mirovinskog stupa i prelazak osiguranika u Prvi stup, uz priznavanje 20% uplata doprinosa te isplatu razmjernog dodatka od 27% u trenutku umirovljenja i ukidanje državne stimulacije Trećem dobrovoljnom mirovinskom stupu od 15% godišnje (najviše do 750 kuna). Revizija, ukidanje nekih i odvajanje povlaštenih mirovina iz HZMO-a u poseban državni fond, predstavljaju važan dio mirovinske reforme.

Povećanje zaposlenosti, povećanje plaća, eliminacija rada na crno i obaveza naplate doprinosa dodatni su koraci dugoročnog rješenja.

Promjene usmjerene ka stabilizaciji i socijalnoj pravednosti mirovinskog sustava uključuju usklađivanje mirovina prema rastu plaća i potrošačkih cijena, uvođenje zajamčene minimalne mirovine, uvođenje nacionalne mirovine za osobe starije od 65 godina, izjednačavanje mirovina žena s mirovinama muškaraca, osiguranje prava na rad svim umirovljenicima bez uskraćivanja mirovine, uvođenje ravnopravne raspodjele doprinosa za Prvi stup između poslodavaca i zaposlenih, izmjena poreznog zakona uvođenjem modela prema kojem bi svaki prihod od rada, bez obzira da li dolazi od samostalnog ili nesamostalnog rada ili kapitala, ulazio u godišnji obračun poreznih obaveza i obaveza za doprinose, izjednačavanje porezne stope na prihode od samostalnog rada sa stopama koje se primjenjuju na nesamostalan rad odnosno plaću, te uvođenje novog modela obiteljske mirovine prema kojem u slučaju smrti životnog partnera 20 do 50 posto njegove mirovine pripada preživjelom partneru.

3. Kulturna, obrazovna, medijska i sportska politika

Stanje: U Hrvatskoj su, unatoč svim deklarativno iskazanim stavovima, kultura i obrazovna politika smještene u kategoriju manje bitnih resora koji se u pravilu

povjeravaju manjim koalicijskim partnerima u vladajućoj nomenklaturi. Ta praksa, koja je do sada pratila sve Vlade neovisno o njihovom ideološkom predznaku, dokinuta je na simboličkoj razini dolaskom desnice na čelo Ministarstva kulture i činjenicom da se obrazovna politika našla u fokusu interesa klerikalnih organizacija odlučnih u nakani da ponište učinke prosvjetiteljstva i Francuske revolucije.

Uloga kulture i obrazovanja u promjeni filozofije razvoja zemlje doista jest ključna, a do promjene može doći usmjerenjem na kritičku misao i suvremenu humanistiku, a nikako na politiku izvrsnosti, kulturnog menadžmenta i nekritičko forsiranje STEM područja.

Ciljevi: Značajno povećanje budžeta za kulturu, znanost i obrazovanje i neovisne medije (nauštrb dosadašnjih izdvajanja za Crkvu i vojsku), kao javnih dobara i neodvojivih dijelova razvojne politike i dugoročnog društvenog razvoja i napretka. Dokidanje arbitrarne uloge Ministarstva kulture i formiranje doista nezavisnih i stručnih kulturnih vijeća. Potpuna revizija rada konzervatorskih i drugih odjela Ministarstva kulture te njihova radikalna izmjena u smislu veće kontrole rashoda. Snaženje uloge javnih medija, potpuna depolitizacija javnog medijskog servisa i kreiranje demokratskog medijskog prostora. Poticanje nezavisne scene na svim poljima.

U znanosti i obrazovanju treba ojačati ulogu suvremene humanistike koja će pružiti šire razumijevanje društva i svijeta oko sebe te jačati kritičko promišljanje. Nova ljevica zalaže se obavezno uvođenje građanskog i zdravstvenog odgoja. Veća protočnost ljudi na sveučilišnim katedrama, s ugovorima koji će se morati obnavljati svake tri godine i poticanje alternativnih visokoškolskih institucija, nužni su uvjeti razvoja znanosti i akademske zajednice općenito.

Nova ljevica zalaže se za ukidanje vjeronauka u javnom školstvu, a za jačanje autonomije obrazovanja, posebno visokog, povećavanje izdvajanja za znanost i obrazovanje do 70% prosjeka EU i reguliranje statusa samostalnih znanstvenika na tragu rješenja za samostalne umjetnike.

Nova ljevica je za jačanje autonomije kulture, obrazovanja, znanosti i medija kao poligona otvorenog i kritičkog prevrednovanja, kao korektiv nametnutim vrijednostima, društveno poželjnim identitetima protiv svih oblika nacionalizama, ksenofobije i diskriminacije.

Odgojno-obrazovna politika

Odgojno-obrazovnu politiku Nova ljevica temelji na principima osuvremenjivanja javnog obrazovanja, kvalitetnog i jednako dostupnog obrazovanja, pluralizma, demokratičnosti i usmjerenosti k humanističkim vrijednostima.

Stav je Nove ljevice da je „društvo znanja“ moguće ostvariti tek povećanjem i ujednačavanjem kvalitete odgoja i obrazovanja na svim razinama, te osiguranjem jednakih uvjeta odgoja i obrazovanja u svim dijelovima Republike Hrvatske. Smisao odgojno-obrazovnog procesa nije stvaranje radne snage, nego stvaranje cjelovite osobe.

Zalažući se prije svega za razvijanje kritičkog duha umjesto bespogovornog usvajanja golemog broja informacija, Nova ljevica smatra da će se drugačijom odgojno-obrazovnom politikom u Republici Hrvatskoj stvoriti uvjeti za obrazovanje slobodnomislećih i odgovornih građana, a ne podanika.

Nova ljevica zalaže se za osuvremenjivanje javnog obrazovanja u sadržajnom i metodičkom pogledu, a modernizacijski procesi odgojno-obrazovnog sustava naslanjaju se na potrebu za izradom i uvažavanjem dugoročne i kontinuirane odgojno-obrazovne strategije te njezine provedbe bez uplitanja političkih elita i bez politizacije obrazovanja.

Jedna od temeljnih postavki te strategije je produžetak cjelovitog općeg obveznog odgoja i obrazovanja na 9 godina, što uz zadržavanje trajanja srednjoškolskog odgoja i obrazovanja, ujedno znači i produljenje trajanja cjelokupnog dovisokoškolskog odgoja i obrazovanja.

Nova ljevica zalaže se za ostvarenje jednakih šansi za sve: od stipendiranja do provjere znanja na prijelazu iz jedne odgojno-obrazovne razine u drugu. Također, potrebno je osigurati cjelovit sustav podrške nadarenoj djeci, učenicima i studentima koji uključuje koordinaciju različitih službi.

Nacionalni kurikulum donosi se na državnoj razini, ali potrebno je ojačati i osigurati školski pluralizam. Demokratičnost mora biti primijenjena kao načelo na svim razinama, od postavljanja ravnatelja, koji bi za tu funkciju morali imati licencu, do profesionalizacije učiteljskog zanimanja.

Škola mora biti svjetonazorski otvorena i inkluzivna; u ekološkom pogledu zagovaramo promišljanje proizvodnje i potrošnje potrebne za dostojan život u granicama ekološke održivosti planeta, odnosno izgradnju paradigme koja sadržava i ekološku održivost i veću društvenu pravednost.

U svrhu saniranja postojećeg nezadovoljavajućeg stanja u području odgoja i obrazovanja Nova ljevica zalaže se za hitnu provedbu sljedećih mjera: povećanje izdvajanja za obrazovanje na 5% BDP-a, osnaživanje socijalne funkcije škole, poboljšanje materijalnih uvjeta obrazovanja i nositelja obrazovnih procesa, oslobađanje obrazovnih sadržaja od indoktrinacije i dogmatičnosti, odgajanje za interkulturalnost i toleranciju.

Kulturna politika

Nova ljevica zalaže se za kulturnu politiku koja potiče ukupan društveni razvoj, jamči stručnu neovisnost, pluralizam i raznolikost, jednake razvojne mogućnosti svim kulturnim subjektima te široku dostupnost kulture građanima. Nova ljevica zalaže se za uspostavu javnog dijaloga, veću stručnost i participativnost u odlučivanju te bolju valorizaciju i nadzor nad korištenjem javnih financija uopće, kao i za kulturu.

Kulturu shvaćamo kao simboličko i stvarno polje sukoba značenja, a ne pomirenja. Nova ljevica promišlja kulturu kao javno dobro, kao mjesto susreta različitih kulturnih identiteta, otvorene rasprave i promišljanja tema koje su od interesa građanima.

Temeljni zadatak kulturne politike promocija je javne funkcije kulture i zaštita kulture kao svima dostupnog javnog dobra.

Kultura nije potrošnja državnog ni lokalnog proračuna, već proizvodnja novih vrijednosti. Njezini rezultati nisu i ne mogu biti instantni, ali u konačnici dovode do stvaranja novih društvenih vrijednosti, osviještenih pojedinaca i društva u cjelini.

Kulturni sektor neodvojivi je dio gospodarske razvojne politike, ali kultura ne smije biti prepuštena nestabilnoj tržišnoj dinamici, nego mora biti poticana mrežom potpora na lokalnoj i nacionalnoj razini. Kultura ravnopravno sudjeluje i osnažuje ekonomski i društveni položaj zemlje. Smatramo da područje kulture treba na poseban način zaštititi od profitabilnosti i iskoristivosti, kao i tzv. izvrsnosti koja se danas u nas mjeri uglavnom financijskom dobiti.

Polazište kulturne politike Nove ljevice aktivno je participiranje u svim segmentima društvenih odnosa te aktivan utjecaj na ukupan društveni razvoj. Stoga se i u kulturi artikulira borba za ostvarenje pravednijeg, otvorenog i sekularnog društva.

Kulturu treba osnažiti u otporu spram utjecaja neokonzervativnih, neoliberalnih, nacionalističkih, ksenofobnih politika i autoritarnih načina upravljanja, te je demokratizirati u kontekstu našeg „ovdje i sada“. Kultura treba biti prostor za artikulaciju različitih, postojećih i inovativnih, ideja i praksi, prostor za razvoj niza subjekata, za afirmaciju potisnutih, nevidljivih, nepovlaštenih i marginaliziranih pojedinaca i zajednica.

Nova ljevica zalaže se za veću demokratičnost u kulturi koja se mora postići na svim razinama upravljanja i odlučivanja te za uspostavu otvorenog dijaloga svih dionika kulturne proizvodnje, ukidanje prakse dominantnog političkog i stranačkog utjecaja na kulturnu politiku, ponajviše na odluke o financiranju kulture i upravljanju javnim ustanovama.

Nužno je osigurati neovisnost stručnih savjetodavnih tijela u kulturi. Odluke kulturnih vijeća osnovanih pri Ministarstvu kulture za pojedina područja umjetničkog i kulturnog stvaralaštva trebaju biti obvezujuće za politiku i temeljene na stručnim, definiranim i transparentnim kriterijima.

Kultura je generator stvaranja društvene kohezije, ali ne po načelu niveliranja i nametanja jedne „kulturne paradigme“, već kroz dostupnost i otvaranje prema svim društvenim skupinama i pojedincima. Zalažemo se za kulturu koja će biti kapilarna i uključiva, a ne reprezentacijska i hijerarhijska.

Nova ljevica odbacuje koncepciju o kulturnoj politici fokusiranoj na unutarnju raspodjelu moći i resursa. Ravnatelji ključnih kulturnih institucija trebaju se birati na temelju javnih natječaja i prosudbi stručnih i neovisnih tijela - potrebno je smanjiti utjecaj ministrice/a kulture i čelnih ljudi lokalnih uprava. Zalažemo se za ukidanje postojećeg jaza između doživotnog zaposlenja u kulturnim institucijama i prekarnog, ugovornog rada na projektima u kulturi, bez dovoljnih socijalnih prava.

Nova ljevica spremna je implementirati inkluzivan, dijaloški i participativan model, u kojemu se kultura promišlja i stvara i „odozgo“ i „odozdo“, u sinergiji raznih subjekata.

Posebno osjetljivim i zapuštenim sektorom Nova ljevica smatra područje medijskih politika. Osim izrade odgovarajućih zakonskih akata i planova kojima će se osigurati neovisnost, stručnost i programska kvaliteta u javnim servisima, smatramo da je potrebno posebno regulirati i raznim mjerama stimulirati i medije trećeg sektora, neprofitne medije različitih programskih i uređivačkih preferencija, koji unose novu dinamiku i sadržajno proširuju hrvatsku medijsku scenu. Medijska politika treba uključiti i osmišljavanje novih mjera i mehanizama poticaja za razvoj medijskog pluralizma te biti svojevrsna zaštitnica kvalitete, raznolikosti i nezavisnosti medija pred udarom dnevne politike, tržišta i oglašivačke industrije.

Kultura unutar svojih okvira stvara vlastite vrijednosti i isključiva logika profita, kapitala, rasta, krize i sl. ne može se primijeniti u sferi kulture. Pri tome je potrebno temeljito analizirati i procijeniti razloge, načine i ciljeve povezivanja kulture i turizma. Međusektorsko povezivanje kulture i turizma nije prioritet niti može usmjeravati kulturnu politiku.

Među svoje prioritete stavljamo jače povezivanje kulture sa znanosti i obrazovanjem. Ta tri područja smatramo prioriteta za uspostavu stabilnog, dugoročnog društvenog razvoja i modernizacije. Reforma obrazovanja, između ostaloga, treba potaknuti stvaranje nove publike i senzibilizirati mlađe generacije za različite kulturne sadržaje.

Sport

Važnost sporta i njegova vrijednost za zdravlje svih članova društva, predugo je zanemarena, a sportu danas nedostaje vizija i strategija razvoja.

Nužno je promijeniti postojeći stav o isključivoj važnosti vrhunskog sportskog rezultata pred vježbanjem i sportom kao preventivnim i natjecateljskim aktivnostima, a sve u funkciji očuvanja zdravlja.

Neophodno je stvoriti nove modele financiranja sporta i vježbanja koji bi omogućavali materijalno tehničke uvjete i stručni rad u svim područjima zemlje, s naglaskom na djecu i mlade. Takvo povezivanje sportsko rekreativnih aktivnosti unaprijedilo bi i sportsko-zdravstveni turizam.

Cilj promjene bio bi proširiti mogućnosti bavljenja sportom i tako i približiti sport svakom članu društva, bez obzira na dob i materijalni status. Time bi svaki član društva dobio pravo na svoje zdravlje i kvalitetniji život.

4. Učinkovita i svima dostupna javna uprava

Stanje: Javna uprava pati od dva ključna problema: prvi je evidentan višak ljudi, a drugi sama kvaliteta njihova rada, a oba proizlaze iz zapošljavanja brojnih stranačkih kadrova. Uprava je često netransparentna i otuđena od građana, osuđenih na nedostatak čak i osnovnih informacija koje su im egzistencijalno potrebne. Građani stoga osjećaju otuđenje od tog birokratskog aparata, što u njima izaziva opću apatiju i u konačnici apolitičnost.

Upravljanje javnim poslovima ne temelji se na strategijskom planiranju i nije zasnovano na analizama politika, dokazima, interna koordinacija politika je slaba i bez konzultacija sa širim društvom, s lošim upravljačkim kapacitetima i nedosljednom implementacijom politika i bez ex-post evaluacija.

Država je izrazito centralizirana, s neadekvatnom upravno-teritorijalnom organizacijom malih i razvlaštenih lokalnih jedinica te nerazvijene mjesne samouprave. Prisutan je lokalni prezidencijalizam s izrazito velikim ovlastima nesmjennjivih izvršnih čelnika, što ne odgovara duhu Ustava Republike Hrvatske.

Ciljevi: Maksimalna departizacija i digitalizacija javne uprave i programirano otpuštanje viškova zaposlenika. Uvođenje stalne elektroničke komunikacije s građanima i konzultativnih e-mail referenduma o bitnim temama. Dokidanje traženja i plaćanja u upravnim postupcima bilo kojeg dokumenta dostupnog u bazama podataka javne uprave. Poticanje participativnog odlučivanja stanovnika o najvažnijim razvojnim pitanjima općine, grada, regije i države. Temeljita izmjena izbornog zakona, koji mora ostati po proporcionalnom sustavu, uz ujednačavanje vrijednosti glasa građana po izbornim jedinicama uz dokidanje zastupnika iz dijaspore. Ukidanje županija i stvaranje logičnih i funkcionalnih regija, promjena i osnaživanje legislative koja će omogućiti lakšu smjenjivost izabranih čelnika te jačanje responsivnosti tijela javne vlasti putem modernih informatičkih tehnologija i razvijanjem podatkovne demokracije uz jačanje republikanizma i snažnu demokratizaciju koja bi povećala mogućnosti građana u odlučivanju, kao i javnost i odgovornost rada uprave od mjesnih do EU-razina.

Potrebno je produbiti vertikalnu diobu vlasti i distribuciju moći na subnacionalnu razinu kroz novu upravnu i teritorijalnu reorganizaciju zemlje temeljenu na urbanom sistemu i nodalno-funkcionalnoj organizaciji utemeljenoj na gravitirajućim područjima s urbanim centrima kao osloncima, okrupnjavanjem lokalnih jedinica uz povećanje njihovih funkcija.

Upravljanje javnim poslovima i vođenje sektorskih politika zasnivat će se na strategijskom planiranju, analizama politika, dokazima, uz koordinaciju i harmonizaciju javnih politika uz obvezne različite oblike društvenih rasprava i konzultacija.

Kapacitete za formuliranje politika treba jačati uključivanjem stručne i znanstvene zajednice, a implementaciju politika uz evaluacije podignuti na visoku razinu efektivnosti i efikasnosti.

Informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT)

Pravo na korištenje Interneta ljudsko je pravo svakog člana društva.

Informacijsko komunikacijska tehnologija (IKT) još uvijek nije glavna pokretačka snaga u povezivanju i jačanju svih ekonomskih i drugih sektora društva. Ciljevi IKT industrije su poboljšati kvalitetu života, povećati zaposlenost, doprinijeti ekonomskom razvoju i omogućiti informatizaciju državne uprave.

Kako o razvoju IKT-a ovisi razvoj ekonomske infrastrukture, neophodno je uvođenje širokopojasnog i jednako dostupnog Interneta za sve, koji će ostati u javnom vlasništvu.

Nužno je e-obrazovanje, povećana upotreba sustava e-građana i e-poslovanja, proširenje mogućnosti bezgotovinskog plaćanja, korištenje e-usluga u svim sektorima ekonomije i provođenje ubrzane informatizacije javnog sektora, kao osnove za povećanu participativnu i direktnu demokraciju.

5. Vanjska i obrambena politika

Stanje: Obrambena politika, kao i općenito sigurnosna politika u RH, uvelike počiva na militarizaciji. Mit o Domovinskom ratu dominantan je i u sigurnosnim politikama. One se uvijek grade iz perspektive tzv. nacionalne sigurnosti koja sigurnost gradi iz perspektive države, zaboravljajući da državu čine građani. Obrnut pristup pitanjima sigurnosti – kroz koncept ljudske sigurnosti – u potpunosti je marginaliziran. To je dovelo do toga da danas imamo nerazmjerno razvijene kapacitete pojedinih sigurnosnih područja. Civilna zaštita gotovo da i ne postoji, a posebno zabrinjava najnovija tendencija stavljanja pod sustav kontrole svih segmenata sigurnosnih institucija kroz sustav tzv. Domovinske sigurnosti.

Uz konceptualne probleme, sigurnosni sustav kronično boluje od manjka stručnih kadrova, kao i od manjka mehanizama koji bi one koji rade kvalitetnije i više adekvatno prepoznao, dao im da napreduju i nagradio. Nažalost, u sustavu još uvijek postoji napredovanje kroz političku podobnost kao i nagrađivanje zbog zasluga postignutih u Domovinskom ratu.

Konačno, svijest o potrebi zaštite ljudskih prava kao i kvalitetan neovisan nadzor nad sustavom, iznimno je slaba.

Također, sigurnosni sustav nije ispravno umrežen sa vanjsko-političkim inicijativama koje vidimo kao glavni mehanizam prevencije sukoba. Položaj RH u NATO-u je marginalan. RH nije imala zadnjih 20 godina niti jednu kvalitetnu inicijativu vezanu za sigurnosne politike na međunarodnom planu. Uloga RH u stvaranju EU vojske još je marginalnija.

Ciljevi: Mirotvorna politika, tolerancija i suradnja, antifašizam i vladavina prava i drugi temelji na kojima je EU izgrađena, najvažnije su vrijednosti i ciljevi vanjske politike za koju se zalaže Nova ljevica. Takva politika ne isključuje kritički stav prema EU institucijama zbog slabog demokratskog legitimiteta dijela europskih institucija ili nemogućnosti EU-a da osigura humana rješenja problema izbjeglica i migranata.

Antifašizam danas ne predstavlja samo borbu za nasljeđe i pravo na sjećanje, nego i aktivan otpor sveopćoj ustašizaciji društva na svim poljima.

Nova ljevica inzistirat će na povezivanju sa svim sličnim strankama i grupacijama unutar Europe, koje su angažirane na obnovi lijevih ideja i sprečavanju dolaska manje ili više otvorenih fašista na vlast u europskim zemljama. S druge strane, povezivanjem sa sličnim strankama i grupacijama u regionalnom prostoru, aktivno

će raditi na sanaciji posljedica djelovanja ovdašnjih nacionalizama i izgradnji mirovne politike.

Nova ljevica je za poticanje demokratizacije EU, u čemu Hrvatske treba igrati aktivnu ulogu, kao i u aktivnoj politici mira i suradnje u Jugoistočnoj Evropi, posebno u poticanju institucionalne, trgovačke i kulturne suradnje sa susjedima.

Nova ljevica zalaže se za otklanjanje svih elemenata militarističkog diskursa u politici i društvu.

U obrambenoj politici mir je i etički imperativ i primarni nacionalni interes. Međutim, s obzirom na recentne geopolitičke prilike, odnose među državama te otvorenim i prikrivenim savezima u našem širem okruženju gdje se sukobi ne mogu isključiti, kao ni terorističke prijetnje, kao realnost, obrambeno-sigurnosni sustav treba razvijati sukladno nacionalnim interesima, sigurnosnim procjenama i materijalnim mogućnostima.

Radi prijetećih prirodnih katastrofa, tehničkih nesreća i sličnog, potrebno je ojačati funkciju civilne zaštite.

Za Novu ljevicu:

Dragan Markovina, predsjednik Nove ljevice

U Zagrebu, 6.10.2018.